

В.С.Болбас (Мазыр)

Этнапедагагічная падрыхтоўка настаўнікаў пачатковых класаў

Вырашэнне пытання пабудовы нацыянальнай школы ў Рэспубліцы Беларусь неадкладна патрабуе і адпаведнай падрыхтоўкі педагагічных кадраў. Прычым асаблівая ўвага павінна быць звернута менавіта на падрыхтоўку работнікаў дашкольных устаноў і настаўнікаў пачатковых класаў, бо ў першую чаргу яны закладваюць падмурк светапоглядных уяўленняў навучэнцаў.

Дзейсную дапамогу ў адзначаным кірунку павінна аказаць далучэнне студэнтаў да скарбніцы народна-выхаваўчанага вопыту. Выпрацаваныя педагагічным геніем народа, вывераныя шматвяковай выхаваўчай практыкай этнапедагагічныя ідэі беларусаў могуць стаць той жыватворнай крыніцай, якая ўнясе свежы струмень у рэфармаванне адукацыйнага працэсу і скіруе яго ад фармальна-тэарэтызаваных разважанняў у дзейсна-практычнае рэчышча.

Трэба адзначыць, што пэўныя захаваныя па вырашэнню пастаўленай задачы прымаюцца зараз у многіх педагагічных навучальных установах краіны, але галоўны іх недахоп заключаецца ў адсутнасці мэтанакіраванай, адладжанай, сістэмнаўтвараючай работы. Вельмі часта з адшліфаванага жыццём і часам, цэласнага выхаваўчага працэсу вырываюцца асобныя звонкі і робіцца спроба прыстасаваць іх да сучаснасці.

Адным з найбольш распаўсюджаных падыходаў сучаснага выкарыстання этнапедагагічных ідэй беларусаў з'яўляецца спроба эпизадычнага, фрагментарнага выкарыстання народна-выхаваўчага вопыту ў сёняшнім навучальна-выхаваўчым працэсе. Будучыя ж настаўнікі павінны глыбока ўсведамляць, што пабудова нацыянальнай школы абавязана ісці не па шляху экстрапаляцыі рэалій мінуўшчыны ў сучаснасць, а па шляху працоўкі педагагічных падыходаў, якія грунтуюцца на дасягненнях шматвяковага вопыту, але з'арыентаваны ў будучыню.

Абапіраючыся на этнапедагагічныя набыткі нашага народа, улічваючы асаблівасці сучаснага развіцця цывілізацыі можна з упеўненасцю канстатаваць, што асноўнай мэтай выхаваўчай сістэмы бе-

ларусаў заўсёды было і павінна быць у будучым фарміраванне дабрачыннай, цнатлівай асобы. Такая мэта вызначала адэкватны ёй змест выхавання і патрабавала распрацоўкі адпаведных шляхоў яго ажыццяўлення.

Створаныя спачатку дзеля адукацыйных мэт школы паступова ператвараліся ў “майстэрні чалавечых душ”. Нават першыя айчынныя “Буквары” апроч сугуба дыдактычнага матэрыялу змяшчалі ў сабе значную колькасць сентэнцый, прапаведзей, малітваў, што прызначаліся для выхавання дзяцей. Спасціжэнне мудрасці, развіццё розуму разглядалася як неабходная перадумова маральна-духоўнай дасканаласці асобы. З улікам гэтага павінна ажыццяўляцца і сучасная падрыхтоўка настаўнікаў нацыянальнай школы

Заўтрашнія настаўнікі-выхавацелі павінны ведаць, што эфектыўнасць вучэбна-выхаваўчага працэсу значна павысіцца, калі ў сваёй практыцы яны будуць улічваць не толькі ўзроставыя і індывідуальныя асаблівасці дзяцей, але і іх ментальныя адрозненні ад прадстаўнікоў іншых этнасаў.

Асабліва багата народна-педагагічная скарбонка беларусаў арсеналам шматлікіх метадаў, сродкаў і форм выхаваўчай работы. Ад непаўторнага казачнага эпэсу да самабытных арыгінальных нацыянальных гульняў распасціраюцца народжаныя жыццём шматлікія спосабы фарміравання асобы. Вельмі каштоўна, што большасць з іх непасрэдна адрасаваны да дзяцей дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту.

У апошні час з'явілася значная колькасць вучэбна-метадычных выданняў, якія даюць магчымасць настаўнікам і выхавацелям істотна папоўніць і ўзбагаціць свой педагагічны патэнцыял. Але каб найбольш эфектыўна распарадзіцца такім багаццем абавязкова патрэбна папярэдняя навукова-метадычная падрыхтоўка. Вось чаму зразумела тая ўвага, якая ўдзяляецца зараз у педагагічных вучэбных установах Рэспублікі Беларусь вывучэнню і асэнсаванню педагагічных ідэй нашых продкаў. Вопыт паказвае, што на гэтым шляху ўжо працаваны пэўныя формы работы, якія дапамагаюць далучыць будучых настаўнікаў да набыткаў этнічнай педагогікі беларускага народа.

Падагульняючы напрацоўкі адпаведных вучэбных устаноў можна раіць наступныя шляхі арганізацыі гэтай работы.

1. Узбагачаць змест гуманітарных і педагагічных дысцыплін этнапедагагічным матэрыялам. Асабліва значныя магчымасці патэнцыяльна закладзены ў курсе “Гісторыі педагогікі”, дзе вывучэнню этнапедагагічных ідэй беларусаў павінна быць адведзена належнае месца.

2. Асабліва важную ролю ў разгортванні этнапедагагічнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў павінны адыграць спецкурсы і спецсемінары адпаведнага накірунку. Вопыт іх правядзення маюць многія педагагічныя ВНУ рэспублікі.